

KULTURA

Posvećeno Petru Brečiću: Redateljica Marica Grgurinović (sjedi) s glumcima iz »Mjeseca Alabame« Harijem Zlodrom, Arijanom Čulinom i Trpimirom Jurkićem

RAZGOVOR – S Maricom Grgurinović, redateljicom predstave »Mjesec Alabame«

UVIJEK JE MOGUĆ NOVI POČETAK

Napravili smo laganu, veselu predstavu u kojoj najveći londonski kriminalac i najpoznatija prostitutka izgovaraju važne stvari za društvo onoga, ali i ovoga doba, kaže Marica Grgurinović, redateljica predstave nastale po motivima Brechtove »Opere za tri groša«, koja će se premijerno izvesti u srijedu na Splitskom ljetu

Mjesec Alabame« posljednja je dramska premijera ovogodišnjega Splitskog ljeta, koja će u dramaturškoj obradi i režiji Marice Grgurinović biti izvedena u srijedu u Dioklecijanovim podrumima. Predstava je nastala po motivima »Opere za tri groša« Bertolda Brechta i na glazbu Kurta Weilla, a posvećena je preminulom Petru Brečiću, našem istaknutom kazališnom kritičaru koji je osamdesetih godina uspješno vodio splitski HNK.

Iako je Brečić prije desetak godina u zagrebačkom ITD-u napravio predstavu po istim motivima, splitska verzija drame s elementima kabareta nema dodirnih točaka s njegovim djelom, budući da je redateljica Grgurinović sama pisala tekstove koji povezuju Brechtove i Weilllove songove. Pjevačko-glumačke uloge povjerene su splitskim glumcima Arijani Čulini i Trpimiru Jurkiću, dok Pijanista tumači ravnatelj splitske Opere Hari Zlodre kojemu je to prva glumačka uloga u karijeri.

O priči koja prati mračne likove: kriminalca Mackie-Noža, prostitutku Jenny i propalog glazbenika Pijanista za *Vjesnik* govori mlada splitska redateljica Grgurinović, apsolutna režija i radiofonije na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, potpisnica dviju kazališnih predstava: »Motela Mrak« Dore Delbianco u izvedbi ansambla zagrebačkog kazališta »Komedije« i »Meštra Pathelina« nepoznatog francuskog autora iz 15. stoljeća u produkciji splitskog Gradskog kazališta mladih.

● **Kako je nastala ova predstava?**

– Nakon što sam pregledala materijal, dogovorili smo se da nema smisla obnavljati ili rekonstruirati Brečićev »Mjesec Alabame« koji je režirao Petar Selem, jer ovo je ipak neko drugo vrijeme s nekim drugim ljudima. Odlučili smo se za novu adaptaciju i drugačiji pristup djela. Sada sam ja autor djela, ali

Posljednja dramska premijera 50. splitskog ljeta: Arijana Čulina kao prijateljica noći bez dlake na jeziku

ni jedna rečenica u predstavi nije moja jer se služim izvadcima iz Brechtove »Opere za tri groša«, te nekim njegovim pjesmama, poezijom pa čak i jednim monologom iz »Majke Hrabrost«. Moj potpis na ovom djelu vidljiv je kroz kombinaciju songova i dramaturški prijelaz između njih. Rezultat tog posla je priča o Mackie-Nožu i Jenny koji na svoje živote gledaju s odmakom od cijelih 20 godina.

Junacima se, dakle, dogodilo sve što se trebalo dogoditi, proživjeli su život i sada

s jednim brechtovskim pogledom promatraju svoju prošlost. To je pogled svijesti, budnosti i stanovitog pomirenja sa svime što im se dogodilo, ali i pogled u kojem se može iščitati poruka kako uvijek postoji prilika za novi početak. Međutim, da bi se nešto pokrenulo i promijenilo, potrebno se osloboditi straha i preuzeti odgovornost za svoje postupke. Zato Mackie i Jenny stalno iznova pričaju svoju davno završenu priču jer ih ona uvijek vraća u stanje budnosti i otvoreno-

sti prema potencijalnim događajima. Dobili smo laganu, veselu predstavu u kojoj najveći londonski kriminalac i najpoznatija prostitutka izgovaraju važne stvari za društvo onoga, ali i ovoga doba.

● **Ovaj komad okarakterizirali ste kao dramu s elementima kabareta. Koliko vam je, kao mladoj redateljici, bilo teško raditi na predstavi koja za predložak nema klasično dramsko djelo sa čvrstom dramaturgijom?**

– Olakšavajuća stvar je bila ta što sam sama slagala cijelu priču tako da sam imala ideju kako svemu tome redateljski pristupiti. Uz to, imala sam i veliku podršku Arijane Čuline, koja izvršno intepretira Brechta. Trpimir Jurkića, koji je se istaknuo vlastitim specifičnim pristupom songovima, te Harija Zlodre uz čije sam izvršno poznavanje glazbenog djela puno toga naučila.

● **Koliko mračni ambijent Dioklecijanovih podruma odgovara predstavi za koju ste kazali da je vesela i duhovita?**

– Kad sam izabrala taj prostor za igru, obuzeo me osjećaj klaustrofobije, a bila sam i svjesna hladnoće zidina te vlage. Međutim, u vizualnom smislu takva nam atmosfera odgovara. Vedrinu i lakoću života nose sami likovi i sve se to dobro uklopilo u zidine Dioklecijanovih podruma. Kazalište je igra, život također. Ono što mi moramo napraviti je igrati igru i mijenjati pravila iz dana u dan. To je igra u kojoj nema pravila osim jednoga – da nema pravila! Dakle, slobodan čovjek se mijenja igrajući igru.

● **Predviđeno je da se predstava nakon završetka Splitskog ljeta prenese na Malu scenu 55 splitskog HNK i uvrsti u kazališni repertoar, čime će joj se produžiti vijek trajanja.**

– Svaka predstava rađena za potrebe Splitskog ljeta treba živjeti duže od samog festivala.

Mira Jurković

IZLOŽBA – Davor Mezak i Marijan Crtalić izlažu u galeriji Künstlerhaus u Grazu

BIJEG OD BIRTIJE

Mezak poseže za temom genetskog inženjeringa i »bezgrješnog« reproduktivnog kloniranja, a Crtalić stvara iluziju neodigrive igre u stvarnosti

ZAGREB – Uz dvadesetak austrijskih i njemačkih umjetnika ovih dana u galeriji Künstlerhaus u Grazu na izložbi »An-rüchig« (u slobodnom prijevodu »Zlo-glasno«) sudjeluju i dva hrvatska umjetnika, Davor Mezak s instalacijom »Clone Yourself« te Marijan Crtalić s instalacijom »Virtualna birtija«.

Instalacija Davora Mezaka »Clone Yourself«, kojom će se autor predstaviti austrijskoj kulturnoj javnosti, prikazana je prošloga mjeseca u galeriji »Otok« dubrovačkoj publici. Davor Mezak poigrava se još jednom dimenzijom (ne-, nad-) ljud-

skosti, posežući za temom genetskog inženjeringa i »bezgrješnog« reproduktivnog kloniranja, kreacije potomstva posredovanjem značnosti koja kopira prirodu, što je tradicionalno metodologija upravo – umjetnosti.

Mezak se još jedanput odriče za svoj rad karakteristične kombinacije, visokotehnološkog (videa) i nisko-tehnološkog (slikarskog) medija. Ovoga puta u grafičkoj alatki asocijativnog naziva Clone Stamp intervenira na fotografije nadene na Internetu: lijepih anonimnih modela, top-modela i slavni. Žene s fotografija preobražene su u znanstveno fantastič-

na bića s trećim okom ili dvije očne šarenice, monstrume bez nosa (lice bez nosa je poželjna osobina kod križanja angora mački) ili s pinocchijevskim »lažljivim« nosom koji lijepu ženu pretvara u humorni lik, zapisala je o izložbi Silva Kalčić.

»Virtualna birtija« Marijana Crtalića je iluzija neodigrive igre u stvarnosti odnosno odigrive jedino u mašti, a maštu ovdje podgrijavaju birtija i njeni sadržaji. Glavni junak igre je umjetnik koji putuje virtualnim prostorima videa i umjetnošću uništava glupost i dosadu stvarnosti.

Cilj igre je dovesti umjet-

nika u vlastiti mozak i omogućiti mu da nam postane uzor odnosno guru kojeg treba ili ne treba slijediti.

Ta instalacija predočava stupanj razvoja tehnologije virtualne stvarnosti u Hrvatskoj, odnosno ukazuje na birtiju i alkohol kao na konzolu i orude kojim mjesno stanovništvo pokušava pronaći bolje (virtualne) svjetove. Naravno, video snimke pokazuju jedan od načina iskorištavanja birtije i alkohola u kreativne svrhe, zapravo bijega od birtijske stvarnosti u stvarnost putovanja, zabave i umjetnosti (kreativnosti), dakle života.

Martina Kalle

JEZIKOSLOVLJE – U Rijeci se priprema međunarodni znanstveni skup

LATINITET U EUROPI NEKAD I SAD

Razmatrat će se mjesto latinskoga jezika u europskoj jezikoslovnoj uljudbi i kulturi te mogućnosti da on i danas posluži kao nadjezik / U Hrvatskoj je latinski kao službovni jezik bio najdulje u upotrebi među europskim državama

RIJEKA – »Latinitet u Europi« s posebnim osvrtom na hrvatski latinitet nekad i danas naziv je međunarodnog znanstvenog skupa koji će se u Rijeci pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti održati 21. i 22. listopada.

Organizatori skupa na kojem se očekuje oko 30 stručnjaka iz zemlje i inozemstva su riječki Ogranak Matice hrvatske, Sveučilište i Nadbiskupija, a smatraju kako je naravno da će se održati upravo u Hrvatskoj koja je u svojoj državnoj upravi najdulje među europskim narodima zadržala latinski jezik kao službovni. Nadalje, okupljanje u Rijeci također je sasvim prirodno, jer je riječ o jednom od središta hrvatskoga glagoljaštva u kojemu je najdulje uz latinski suspostojao i staroslavenski.

Celnik riječke Matice hrvatske Darko Deković kazao je kako je taj međunarodni skup prilika da se kroz predavanja iznesu podatci o stanju latinskoga jezika danas, da se predlože načini kako da se njegova kulturo-

loški i jezikoslovno nezamjenjiva i politički neutralna uloga iskoristi na opće dobro.

»Činjenicom je da latinski danas, a posebice europski latinski ne pripada posebno ni jednomu pojedinom političkom narodu, već je dijelom zajedničke europske, pa i svjetske, jezikoslovne i općekulturalne baštine«, izjavio je Deković najavljujući skup u Rijeci.

Tomu je dodao da je to ujedno i prilika da se iznesu mišljenja o mjestu latinskoga jezika u europskoj jezikoslovnoj uljudbi i kulturi te mišljenja o mogućnosti da on i danas posluži kao vriedan nadjezik. Želja priredivača je da se na skupu upozori na nekadašnju rasprostranjenost, ulogu i uporabnu vrijednost latinskoga jezika u povijesti Europe i na usavršenost koju je svojedobno bio zadobio kao opći europski jezik diplomacije, kulture, vjerskoga nauka i znanosti te kao službovni jezik Crkve i jezik europskih, pa i izvanoeuropskih sveučilišta. Očekivanja su da će se su-

dionici međunarodnog skupa »Latinitet u Europi« posebno osvrnuti na nastavu latinskoga u školama i na fakultetima i na današnju uporabu latinskoga znanstvenog nazivlja. Zbog vrlo bogatoga hrvatskoga književnog stvaralaštva i brojnih znanstvenih djela pisanih latinskim jezikom, nezaobilazna tema bit će i hrvatski latinitet.

Od slavista se očekuje prikazivanje postojanja s latinskim drugoga europskog nadjezika – staroslavenskoga. Prožimanje tih dvaju jezika, naglasio je Deković, najbolje se može pratiti upravo na području Hrvatske, gdje se ono odvijalo više od tisuću godina.

U Počasnom odboru za pripremu skupa su ministar znanosti i izaslanik predsjednika Vlade, Dragan Primorac, predsjednik HAZU akademik Milan Moguš, nadbiskup riječki i metropolit msgr. Ivan Devčić, ministar kulture Božo Biškupić i predsjednik Matice hrvatske Igor Zidić.

Ljiljana Mamić Pandžić

POVJESNICA – »Kopar između Rima i Venecije« u Muzeju grada Zagreba

POGLED NA NAGU ARTEMIDU

Postav ima oblik stilizirane utvrde s osam kula u kojima su izložbene vitrine / Izdvaja se brončana figura mitskog lovca Akteaona kojeg je božica zbog srdžbe pretvorila u jelena

ZAGREB – Kopar postoji od antike do danas, te je tijekom dva tisućljeća postojanja trajno nastanjen. Kao rimsku Egidu u svojem povijesnom djelu spominje ga i kroničar Plinije Stariji. Izložba »Kopar između Rima i Venecije« otvorena u Muzeju grada Zagreba obuhvaća arheološke nalaze od 1. do 17. stoljeća pronađene tijekom is-

kapanja vrta kapucinskog samostana u Kopru. Radi se o nadgrobnim spomenicima, uporabnim predmetima od stakla i keramike, amforama, zdjelama i tanjurima te ukrasnim figurama i nakitu.

Postav je zamišljen u obliku stilizirane srednjovjekovne utvrde s osam kula-puš-karnica. Na zidovima utvrde

nalaze se fotografije, tlocrti i pisani dokumenti, a u vitrinama arheološki predmeti. Postav se razgleda obilazeći tvrđavu-grad izvana te iznutra prolazeći kroz gradska vrata.

Izložba je postavljena kronološki i tematski, što omogućuje ritmičko iščitavanje njegova povijesnog i kulturnog slijeda. Izložba dočarava višestrukost urbanih slojeva Kopra te način života građana tijekom prošlosti. Posebna pozornost posvećena je ranomu srednjemu vijeku i dolasku Slavena, koji se najprije naseljavaju uz rječicu Rižanu. Izložba je prvi put postavljena 1989. godine, a od tada do danas obišla je mnoge europske gradove, među koji-

ma Ferraru, Innsbruck i München. Autori izložbe su prof. dr. Mitja Guštin i mr. Radovan Čunja iz Pokrajinskog muzeja Kopra.

Jedan od najstarijih i najzanimljivijih predmeta je brončana skulptura Akteaona iz 1. stoljeća. Legenda govori da je vidio nagu Artemidu pri kupanju.

Toga tragičnog mitskog lovca zbog srdžbe božica lova je pretvorila u jelena, nakon čega su ga rastrgali vlastiti psi. Kakvoća domaćih i uvoznih predmeta govori o obrtničkim dosezima radionica te o trgovačkim vezama Kopra pomorskim i kopnenim putovima. Izložba je otvorena do kraja kolovoza.

Vlasta Tolić

Stilizirani srednjovjekovni grad: Postav u obliku tvrđave i izložbena vitrina s amforama

TATJANA ŠILIPETAR

vijesti

O ŽIVOTU I DJELU ANTE KOVAČIĆA

ZAPREŠIĆ – Odbor za pripremu znanstvenoga skupa o životu i djelu književnika Ante Kovačića poziva sve zainteresirane da se prijave do 1. rujna zaprešićkom ogranku Matice hrvatske. Znanstveni će skup biti održan 3. prosinca u Gradskoj vijećnici u Zaprešiću o 150. obljetnici rođenja Ante Kovačića (1854. – 1889.), a organizira ga zaprešićki ogranak Matice hrvatske. Ministarstvo kulture odobrilo je potporu za tiskanje Zbornika radova sa skupa, izvjestio je predsjednik Matičina zaprešićkog ogranka Stjepan Lajlak. (Hina)

RADIONICA NARODNIH NOŠNJI

ZAGREB – U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i zagrebačke Posudionice i radionice narodnih nošnji u Pučićima se održava Radionica izrade i restauracije hrvatskih narodnih noš-

nji i tradicijskih tekstilnih vještina – Hrvatsko narodno ruho. Radionica traje do 14. kolovoza i u njoj sudjeluje 50-tak polaznika, a zamišljena je kao tečaj na kojem će polaznici usvajati temeljna znanja o izradi narodnih nošnji te raznovrsnim načinima njihova ukrašavanja tradicijskim tekstilnim tehnikama. (Hina)

OBOGAĆIVANJE IGARA

DUBROVNIK – Program Dubrovačkih ljetnih igara sa čak dvanaest raznovrsnih događanja, značajno obogaćuje dubrovačku ljetnu kulturnu sliku, ali i upotpunjuje ukupnost festivalskog programa. Podsjetimo se uvodne izložbe »Mediterran kakav je nekad bio«, nostalgичne izložbe Ive Grbića »500 portreta s Dubrovačkih ljetnih igara« u Kneževu dvoru, znanstvenog skupa »Držičevi izazovi 1508. – 2004.« koji je upotrijebio ovoljetne izvedbe Držičevih predstava iz SAD, a predstavljena je i knjiga »Denevrija« Mate Vodopića. D. M.

HRVATSKI PISCI NA NJEMAČKOME

ZAGREB – Ministarstvo kulture i austrijska novinsko-nakladnička kuća Styria, pokrenuli su projekt prevođenja i prodaje hrvatske knjige na austrijskom tržištu uz list »Kleine Zeitung«. Kako je u utrak potvrdio ministar kulture Božo Biškupić, bilo bi objavljeno deset autora – romani ili priče Veljka Barbierija, Pavla Pavličića, Ludwiga Bauera, Miljenka Jergovića, Irene Vrkljan, Miroslava Krležje, Ranka Marinkovića, Nedjeljke Fabrija, Slobodana Novaka i Vladana Desnice. »Ministarstvo kulture ne plaćat će trošak prijevoda i kulture na njemački jezik«, izjavio Biškupić, dodajući da će, pokaže li se prvih deset knjiga uspješna, objaviti još deset hrvatskih autora. Hrvatske prozaiste izabrali su Krešimir Nemeć, akademik Tonko Maroveć i hrvatski germanist Viktor Zmeđač. U intervjuu za »Večernji list« počeo razgovore o širenju hrvatske knjige i na druga tržišta – ruskom, talijanskom, španjolskom i engleskom. (Hina)